

Spoko spoko

Basiscursus Pools

Docentenhandleiding

Katarzyna Wiercińska

uitgeverij
coutinho | C

bussum 2021

Deze [docentenhandleiding](#) hoort bij *Spoko spoko – Basiscursus Pools* van Katarzyna Wiercińska.

© 2021 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen.

Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0729 0 (tekstboek) / 978 90 469 0730 6 (oefenboek)

NUR 630

Voorwoord

Beste docent,

Spoko spoko is gericht op volwassen Nederlandstaligen die Pools als vreemde taal (willen) leren. De methode leidt op tot halverwege niveau A2 van het Europees Referentiekader (ERK). De inschatting is dat gemiddeld twee lessen van anderhalf uur nodig zijn om een hoofdstuk uit het tekstboek door te werken. In deze docentenhandleiding vind je meer informatie over de onderdelen van de methode, praktische aanwijzingen per les, didactische achtergronden en tot slot werkvormen en variaties voor het talenonderwijs.

Katarzyna Wiercińska
Voorjaar 2021

Inhoud

1	Praktische beschrijving van de cursus	6
1.1	Tekstboek	6
1.1.1	Opbouw	6
1.1.2	Uitleg over grammatica - gemaakte keuzes	7
1.1.3	Bijlagen	8
1.1.4	Cultuurstukken	9
1.2	Oefenboek	9
1.2.1	Bijlagen	9
1.3	Website	10
1.3.1	Grammaticaoefeningen	10
1.3.2	Uitspraak oefeningen	11
1.3.3	Overig materiaal	11
1.4	Docentenmateriaal	11
1.4.1	Bijlagen	11
2	Didactische achtergronden	12
2.1	Europees Referentiekader (ERK)	12
2.2	Typologie van Neuner	13
2.3	Betekenisvol oefenen	13
3	Aanwijzingen per les	15
3.1	Algemene aanwijzingen	15
3.2	Aanwijzingen per hoofdstuk	16
3.2.1	Start	16
3.2.2	Hoofdstuk 1	16
3.2.3	Hoofdstuk 2	17
3.2.4	Hoofdstuk 3	17
3.2.5	Hoofdstuk 4	19
3.2.6	Hoofdstuk 5	20
3.2.7	Hoofdstuk 6	20
3.2.8	Hoofdstuk 7	21
3.2.9	Hoofdstuk 8	21
3.2.10	Hoofdstuk 9	22
3.2.11	Hoofdstuk 10	22
3.2.12	Hoofdstuk 11	22

3.2.13	Hoofdstuk 12	23
3.2.14	Hoofdstuk 13	23
3.2.15	Hoofdstuk 14	23
3.2.16	Hoofdstuk 15	24
Bijlage: Antwoordmodel werkbladen		25
1	Feestdagen	25
2	Pasen	26
Bijlage: Werkvormen en variaties voor het talenonderwijs		27
1	Leesvaardigheid	27
1.1	Voorspellen en controleren	27
1.2	Structureren	27
1.3	Tekstbegrip	28
2	Luistervaardigheid	29
2.1	Voorafgaand aan het luisteren	29
2.2	Oriënterend luisteren	29
2.3	Verstavaardigheid	29
2.4	Begrijpend luisteren	30
3	Schrijfvaardigheid	30
3.1	Stap voor stap naar eigen tekstproductie	30
3.2	Andere schrijf oefeningen	31
4	Spreek- en gespreksvaardigheid	31
5	Dictoglos	34
6	Woordenschat	34
7	Aanbevolen literatuur en websites	36

1 Praktische beschrijving van de cursus

Deze uitgave is bedoeld voor volwassenen die om verschillende redenen Pools willen leren op een talenschool. De cursus bestaat uit drie delen. De basis van de uitgave bestaat uit een tekstboek waar de basiswoordenschat en -grammatica aan bod komen en een oefenboek waar de cursisten zelfstandig of in de les mee aan de slag kunnen. Daarnaast krijgt de cursist toegang tot extra grammaticaoefeningen en extra uitspraak oefeningen via de website van Coutinho.

1.1 Tekstboek

Het tekstboek is vooral bedoeld om met de docent in de les door te werken. De inschatting is dat gemiddeld twee lessen van anderhalf uur nodig zijn om een hoofdstuk uit het tekstboek door te werken. Daarnaast dient het ook als naslagwerk voor de cursisten die er uitleg kunnen vinden over grammaticale onderwerpen. Het tekstboek richt zich voornamelijk op communicatie in dagelijkse situaties. De bedoeling is dat de cursist al vanaf het begin actief kan leren en zo snel mogelijk voldoende lexicaal en grammaticale basiskennis krijgt om te kunnen communiceren in het Pools. In elk hoofdstuk staan dus de taalfuncties centraal waaraan woordenschat en grammaticale onderwerpen worden gekoppeld.

1.1.1 Opbouw

Het tekstboek bestaat in totaal uit 16 hoofdstukken. Het inleidende hoofdstuk ('Start') gaat over de uitspraak en de hoofdstukken 1-15 zijn opgebouwd per lexicaal thema. De cursist begint met basisonderwerpen (zoals zichzelf voorstellen) en geleidelijk aan gaat hij naar meer specifieke en moeilijkere onderwerpen (zoals een appartement huren of doktersbezoek).

De opbouw van de hoofdstukken 1-15 ziet er als volgt uit. Elk hoofdstuk bevat een aantal vaste onderdelen: per hoofdstuk zijn er dialogen/teksten over een bepaald onderwerp, daarbij behorende tabellen met taalfuncties en uitleg over grammatica. De dialogen/teksten zijn ook beschikbaar als audio-opnames waarmee de cursisten hun luistervaardigheid kunnen oefenen.

In de dialogen wordt de woordenschat in een natuurlijke context voorgesteld. Deze woordenschat en uitdrukkingen komen vervolgens terug in woordenlijsten en 'Taalfuncties'. De taalfuncties zijn voornamelijk een verzameling typische zinsconstructies die in de gegeven situatie gebruikt kunnen worden. Per hoofdstuk zijn er communicatieve woordenschat- en spreek oefeningen waar de cursisten vaak in

tweetallen moeten werken en de nieuwe woordenschat en zinsconstructies in gesprek met elkaar gebruiken. Het materiaal voor cursist A en B staat in het oefenboek.

Wat de grammatica betreft, worden er in elk hoofdstuk een of twee grammaticale onderwerpen behandeld. Dit heeft te maken met het feit dat sommige grammaticale onderwerpen zwaarder zijn dan andere. Per onderwerp is er ook een grammaticale oefening die de cursisten in tweetallen kunnen doen. De docent kan hierbij begeleiding bieden en eventueel de grammaticale regels nog een keer uitleggen.

We hebben ervoor gekozen om de uitspraak oefeningen voor de hoofdstukken 1-15 als online materiaal voor zelfstudie aan te bieden. In elk hoofdstuk staat er een verwijzing naar de website samen met een cartoon die een misverstand illustreert. De reden van dat misverstand is dat iemand een woord verkeerd heeft uitgesproken waardoor de betekenis helemaal veranderde. Alle cartoons zijn gemaakt in twee talen (Pools en Nederlands) en de bedoeling is vooral om de aandacht op het belang van auditieve discriminatie te richten. De cartoons zijn ook te beluisteren op de website.

De hoofdstukken eindigen met een korte tekst over de Poolse cultuur en een opdracht over het besproken onderwerp. Hier wordt in 1.1.4 dieper op ingegaan.

Na een tekst, taalfunctie of grammatica volgt soms een tip, weetje of aandachtspunt vermeld in een spreekwolkje bij een afbeelding van een bizon.

1.1.2 Uitleg over grammatica – gemaakte keuzes

Deze uitgave, gezien de beoogde doelgroep, doelt niet op een grammaticale uitleg op een academisch niveau. Er wordt bijvoorbeeld niet ingegaan op historische processen in het Pools. De uitleg wordt beperkt tot de meest noodzakelijke informatie die de cursisten nodig hebben om te kunnen communiceren in dagelijkse situaties.

Waar mogelijk, wordt gewerkt met vuistregels, zodat de cursisten zelf de regels kunnen proberen toe te passen op woorden die ze nog niet hebben gezien (zoals bij woordgeslacht of de werkwoorden in de tegenwoordige tijd: hoe moet een cursist weten tot welke groep het gegeven woord behoort?). Voor een beginnende cursist is dat een grote tijd- en moeite-investering, maar op den duur werkt het veel effectiever dan de vervoeging van losse werkwoorden uit het hoofd te leren.

Verder zijn er de volgende keuzes gemaakt:

- *De historisch zachte klanken (verzachte klanken)*: de uitleg wordt beperkt tot de opsomming van die klanken samen met een commentaar dat het de moeite waard is om ze te onthouden omdat ze verder van belang zijn voor de verbuiging en vervoeging. Bepaalde uitgangen gaan namelijk samen met deze klanken. In de eerste hoofdstukken worden ze echter buiten beschouwing gelaten om de uitleg

op dat moment niet ingewikkelder te maken. Dan geven we bepaalde woorden als uitzonderingen, zoals *rzecz* (de gegeven regel voor vrouwelijke *substantieven* is dat ze op een -a eindigen).

- *Werkwoorden type -am/-asz en werkwoorden type -em/-esz*: we hebben besloten om hier een versimpeling toe te passen en ondanks het feit dat het twee aparte groepen zijn, behandelen we ze als een groep. Dit lijkt gerechtvaardigd gezien het feit dat de uitgangen dezelfde zijn en het alleen om een andere stamklinker gaat.
- *Klankalternaties*: ze worden verspreid over meerdere hoofdstukken en de bedoeling is dat een aantal alternaties al ingeoeft is voordat de cursisten kennis maken met de *locatief*.
- *Datief en vocatief*: *datiefvormen* worden alleen behandeld bij persoonlijke voornaamwoorden omdat dit de meest frequente *datiefvormen* zijn. De *substantiefuitgangen* worden niet behandeld omdat ze bij een hoger niveau horen. Hetzelfde geldt voor de *vocatief*. De uitgangen van de *datief* kan een nieuwsgierige cursist wel vinden in het grammaticaoverzicht in het oefenboek.
- *De termen voor genus in het meervoud bij de werkwoordsvervoeging in de verleden tijd*: we gebruiken *mannelijk* (alleen personen) en de rest (*mannelijk – niet-personen, vrouwelijk, onzijdig*). Let erop dat je in het enkelvoud de termen *mannelijk, vrouwelijk* en *onzijdig* puur taalkundig gebruikt terwijl het in het meervoud om andere categorieën gaat. Als je alleen *mannelijk* gebruikt in het meervoud, dan loop je de risico dat de cursisten door analogie dezelfde uitgangen gaan gebruiken zowel voor personen als voor andere objecten die in het enkelvoud – taalkundig gezien – mannelijk zijn, bijvoorbeeld *psy spali* in plaats van *psy spały*, *kubki stali* in plaats van *kubki stały*.

1.1.3 Bijlagen

De cursist heeft in het tekstboek de volgende bijlagen ter beschikking:

- *klassentaal*: een overzichtje met de basisuitdrukkingen voor in de les. In de eerste les kun je de uitspraak oefenen met de cursisten. Moedig ze aan om deze uitdrukkingen te gebruiken als ze willen aangeven dat ze bijvoorbeeld iets niet verstaan of als ze een vraag hebben;
- een overzicht van grammaticale termen in het Nederlands en Pools;
- een inlegger die de cursist kan gebruiken als geheugensteuntje bij de grammatica. Daarop staat een beknopt overzicht van de grammaticale uitgangen van werkwoorden (tegenwoordige en verleden tijd) en zelfstandige naamwoorden. De inlegger bevat verder geen uitleg.

1.1.4 Cultuurstukken

Een taal is meer dan alleen woorden en grammatica. Vandaar dat er in deze uitgave ook veel aandacht is voor culturele aspecten. Deze kennis is essentieel om in een Poolse context te kunnen communiceren. Denk hier bijvoorbeeld aan de formele omgangsvormen of hoe we omgaan met hiërarchie en voornamen.

In deze uitgave behandelen we cultuur van het dagelijks leven, waar de culturele verschillen tussen Polen en Nederland vrij complex en tegelijk subtiel kunnen zijn. De hoofdstukken 1-15 worden afgesloten met een korte tekst waarvan het onderwerp thematisch overeenkomt met het onderwerp van het hele hoofdstuk. Daarna komt er nog een kleine opdracht die met cultuur te maken heeft. De bedoeling is dat deze opdrachten een aanleiding worden tot een discussie die de groep voert over beide culturen, de Poolse en de Nederlandse. De culturele competentie die op deze manier wordt verworven, kan veel culturele misverstanden voorkomen.

1.2 Oefenboek

Het oefenboek is voornamelijk bedoeld voor zelfstandig gebruik.

Het bevat 15 hoofdstukken die overeenkomen met de hoofdstukken 1-15 in het tekstboek. De bedoeling is dat de cursist de woordenschat en zinsconstructies die hij in het tekstboek heeft aangeleerd, zelfstandig kan oefenen in een schriftelijke vorm.

In het oefenboek staan zowel gesloten als open oefeningen. De cursist heeft in de eerste hoofdstukken meer te maken met gesloten oefeningen (zoals een object noemen in het Pools, een vraag met het juiste antwoord verbinden, enzovoort), maar in de latere hoofdstukken wordt hij gevraagd om verschillende korte teksten te schrijven waarbij hij al zijn kennis van het Pools zal moeten gebruiken. De schrijfopdrachten omvatten verschillende soorten teksten, bijvoorbeeld een e-mail, een memo of een advertentie. In het antwoordmodel zijn voor de open oefeningen voorbeeldantwoorden gegeven.

De oefeningen in het oefenboek hoeven niet altijd huiswerk te zijn. Je kunt ervoor kiezen om bepaalde oefeningen schriftelijk in de les te doen of mondeling in tweetallen (bijvoorbeeld de opdrachten waar de cursist een dialoog compleet moet maken).

1.2.1 Bijlagen

- De cursist heeft achter in het boek een grammaticaoverzicht ter beschikking. Het overzicht is opgesteld in tabellen en bevat verder geen uitleg (er wordt wel verwezen naar de hoofdstukken in het tekstboek waar de cursist een uitgebreide uitleg over het gegeven onderwerp kan vinden). Het overzicht is bedoeld als een soort 'snelle

hulp' waar de cursist bijvoorbeeld snel de persoons- of de naamvalsuitgangen kan raadplegen;

- een alfabetische woordenlijst Pools - Nederlands en Nederlands - Pools;
- een alfabetische werkwoordenlijst met imperfectieve - perfectieve werkwoorden Pools - Nederlands en Nederlands - Pools;
- een alfabetische werkwoordenlijst met voorzetsels en daarbij horende naamvallen;
- het materiaal voor cursist A en B (duo-opdrachten uit het tekstboek).

1.3 Website

Het online gedeelte van de cursus richt zich in de eerste plaats op gesloten grammaticaoefeningen waar de cursisten de regels zelfstandig kunnen oefenen. De cursist kan best eerst de oefeningen op de website doen en pas daarna in het oefenboek aan de slag gaan. Op de website kan de cursist de grammaticale regels inoefenen (vervoeging, verbuiging) en in het oefenboek past hij of zij deze regels samen met woordenschat toe.

De weboefeningen voor elk hoofdstuk variëren wat de vorm betreft: naast invuloefeningen zijn er ook meerkeuzeopdrachten. Naast oefeningen die puur grammaticaal zijn, zijn er nog – afhankelijk van het hoofdstuk – lexicale oefeningen (bijvoorbeeld de juiste reactie kiezen, informatie lezen en de juiste stelling kiezen) en luisteroefeningen (bijvoorbeeld rond telwoorden, jaartallen, klokkijken of rond weerberichten).

Voor de hoofdstukken 1-15 zijn er ook twee uitspraak oefeningen per hoofdstuk.

1.3.1 Grammaticaoefeningen

De grammaticale oefeningen zijn zo gemaakt dat we de grammaticale onderwerpen steeds in de oefeningen laten terugkomen. De cursist moet dus steeds terugkomen op de regels die hij eerder heeft geleerd. Als hij bijvoorbeeld in het ene hoofdstuk de *instrumentalis* leert kennen en de *accusatief* in het hoofdstuk daarna, dan krijgt hij niet alleen oefeningen rond de *accusatief* maar ook de oefeningen waar de twee naamvallen door elkaar staan. Als de verleden tijd wordt ingevoerd, dan krijgt de cursist alsnog de oefeningen rond werkwoorden in de tegenwoordige tijd. Zo'n constante herhaling is van groot belang als de cursist Pools effectief wil leren.

1.3.2 Uitspraak oefeningen

Er zijn 10 uitspraak oefeningen voor het inleidende hoofdstuk en voor de hoofdstukken 1-15 zijn er twee uitspraak oefeningen per hoofdstuk. Deze oefeningen richten zich vooral op auditieve discriminatie en de vorm varieert van woorden nazeggen tot de juiste klank invullen of het woord kiezen dat wordt uitgesproken. De nadruk ligt vooral op de klanken als s/ś/sz, z/ź/ż, c/ć/cz of dz/dź/dż. Het vereist namelijk een goed gehoor om het verschil tussen deze klanken te kunnen horen.

1.3.3 Overig materiaal

Op de website staan verder de volgende onderdelen:

- de audio-opnames van de ingesproken teksten;
- eventueel extra materiaal bij de hoofdstukken (bijvoorbeeld een te raadplegen link, een afbeelding);
- extra woordenschat oefeningen (trainen met Quizlet);
- toetsen (na elke 5 hoofdstukken volgt een toets waarmee de cursist het geleerde kan toetsen);
- antwoordmodellen bij het tekst- en oefenboek en bij de toetsen;
- woordenlijsten per les;
- leuke en/of nuttige links;
- alle audio als download.

1.4 Docentmateriaal

In deze handleiding vind je, behalve deze praktische beschrijving van de cursus:

- didactische achtergronden;
- een uitgebreide verzameling suggesties om te variëren in de werkwijze, afhankelijk van het doel en lessituatie;
- korte didactische en organisatorische aanwijzingen per les.

1.4.1 Bijlagen

Je hebt de volgende bijlagen ter beschikking:

- een paar voorbeelden van taaldrills die bedoeld zijn als extra spreek oefeningen. In de bijlage leggen we uit hoe dit soort oefening werkt;
- werkbladen met woordenschat rond feestdagen (de kerstperiode) en de paasdagen (de antwoorden vind je in deze handleiding);
- een Nederlandse vertaling van alle gesprekken en teksten uit het tekstboek. Deze bijlage is vooral bedoeld als ondersteuning voor docenten van Poolse afkomst.

2 Didactische achtergronden

2.1 Europees Referentiekader (ERK)

In deze cursus volgen we de richtlijnen van het Europees Referentiekader (ERK), een standaard voor taalniveaus in het vreemdetalenonderwijs in heel Europa.

Het ERK onderscheidt drie niveaus: een basisniveau (A), een middenniveau (B) en een gevorderd niveau (C). Per niveau zijn er twee subniveaus: niveau 1 en 2. Elk niveau is beschreven in descriptoren. Voor een uitgebreide toelichting op de descriptoren kun je het boek *Moderne vreemde talen in de onderbouw* van F. Staatsen en S. Heebing (2015) raadplegen.

Hieronder volgt een kort overzicht van de eerste vier niveaus.

Basisgebruiker	
A1	Begrijpen en gebruiken van dagelijkse woorden en zinnen. Vertellen over de persoonlijke situatie. Reageren op simpele wijze met korte woorden en standaardzinnen. Gesprek voeren als de ander langzaam en duidelijk praat en begrip toont.
A2	Begrijpen van zinnen en uitdrukkingen die regelmatig voorkomen. Begrijpen van zaken die van direct belang zijn. Simpele, alledaagse conversaties voeren en begrijpen in de persoonlijke sfeer.
Onafhankelijke gebruiker	
B1	Begrijpen van standaardteksten over alledaagse, vertrouwde zaken. Zich kunnen redden in de meeste situaties tijdens reizen. Eenvoudige teksten kunnen produceren over onderwerpen die vertrouwd of van direct belang zijn. Beschrijven van zaken die te maken hebben met ambitie, dromen, verwachtingen, plannen.
B2	De hoofdgedachte van ingewikkelde teksten over abstracte onderwerpen begrijpen. Zo vloeiend en spontaan kunnen reageren dat normale conversaties met moedertaalsprekers mogelijk zijn zonder inspanningen. Duidelijke en gedetailleerde teksten produceren en zorgvuldig argumenteren.

Aan het ERK zijn de volgende uitgangspunten van deze cursus ontleend:

- Er wordt gewerkt volgens de descriptoren hierboven van niveau A1 tot niveau A2.
- De nadruk in de cursus ligt op taalhandelingen en communicatie. Grammatica is hierbij ondersteunend.

2.2 Typologie van Neuner

Voor een goede opbouw in de opdrachten en oefeningen in deze cursus is de typologie van Neuner gevolgd. Deze typologie beschrijft de vier fasen A t/m D: van receptieve opdrachten via reproductie naar vrije productie en van gesloten opdrachten via half open naar open opdrachten.

Fase A:

In fase A wordt aandacht besteed aan het begrijpen van gesproken en geschreven teksten. De vaardigheden luisteren en lezen staan dus centraal.

Fase B:

In fase B worden taalmiddelen aangeboden en geoefend waarbij nog weinig eigen inbreng van de cursist wordt gevraagd. De oefeningen zijn sterk gestuurd en gericht op reproductie. Een voorbeeld daarvan is het vormen van zinnen volgens een gegeven, vaste structuur.

Fase C:

In fase C oefent de cursist in het toepassen van wat in fase B is geleerd, maar deze keer met inbreng van eigen ideeën. Dat kan bijvoorbeeld een dialoog zijn die uitgewerkt moet worden.

Fase D:

Tot slot is het in fase D de bedoeling dat de cursist communiceert zonder of met weinig hulpmiddelen in een gesprekssituatie of een schrijfo opdracht.

In deze cursus is ernaar gestreefd om bij elk onderwerp alle fasen te doorlopen, maar in het begin kunnen fase C en zeker fase D nog niet veel gehaald worden.

2.3 Betekenisvol oefenen

Een ander belangrijk uitgangspunt dat in deze cursus is gehanteerd, is dat de oefeningen zo veel mogelijk betekenis hebben. Dat wil zeggen dat de oefeningen in een realistische situatie geplaatst zijn, dat de taal die opgenomen of geproduceerd wordt in een context staat, en dat er bij oefeningen ook zoveel mogelijk echt gecommuniceerd wordt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld losse vertaalzinnen, grammaticale invuloefeningen of vraag-en-antwoordoefeningen, waarin de cursisten steeds naar de bekende weg moeten vragen.

Het verschil tussen een structuuroefening met en zonder communicatie blijkt duidelijk uit de volgende voorbeelden uit de *Praktische didactiek voor Engels in het basisonderwijs* van Sibilla Oskam. In beide oefeningen gaat het om de structuur *Is it a ...? Yes it is/No it isn't*. In de eerste oefening zien de leerlingen een plaatje van een pen en een hond, en moeten ze vragen *Is it a shoe? resp. Is it an egg?* Dit zijn onzinnige vragen, want de medecursist ziet zelf ook wel dat die hond geen ei is. In de tweede oefening doen ze het spel 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet' (*I spy with my little eye*). In deze tweede oefening wordt gevraagd naar een antwoord dat nog niet bekend is en wel interessant is om te weten. Op deze manier vindt er communicatie plaats en is de oefening behalve leuker ook effectiever (Oskam, 2013).

Andere voorbeelden van betekenisvolle oefeningen zijn oefeningen met een informatiekloof, het invullen van een formulier met persoonlijke gegevens, het schrijven van een informele brief aan een vriend of kennis, een email schrijven om een hotelkamer of een campingplek te reserveren, een krantenartikel lezen, luisteren naar een informeel gesprek tussen een aantal personen en zelf een gesprek voeren over alledaagse onderwerpen zoals persoonlijke omgeving, hobby's, sport, vakantie, gezondheid.

3

Aanwijzingen per les

3.1 Algemene aanwijzingen

De volgende punten brengen we graag onder de aandacht met betrekking tot de hele cursus:

- Raad de cursisten aan om de inlegger bij het tekstboek te gebruiken waar tabellen met werkwoordsuitgangen en naamvalsuitgangen staan. Er komen steeds nieuwe uitgangen bij en het is moeilijk om ze allemaal direct te onthouden. Het is vervelend als je steeds het hele boek moet doorbladeren om de juiste uitgang te vinden en na een tijdje demotiveert het ook. In het begin zullen de cursisten heel veel naar dit vel kijken. Dat is echter geen probleem, want ook dit is een leermethode.
- Moedig de cursisten aan om gebruik te maken van de grammatica-oefeningen die ze online ter beschikking hebben. De oefeningen zitten zo in elkaar dat verschillende grammaticale onderwerpen steeds opnieuw aan bod komen. De cursisten moeten dus de hele tijd de regels gebruiken die ze al hebben geleerd. Deze herhaling is cruciaal. Als de cursisten uitleg krijgen over een grammaticaal onderwerp, een of twee oefeningen doen en er vervolgens niet op terugkomen, dan gaat het snel fout met de grammatica. En het demotiveert ook als je de les niet meer kunt volgen omdat de uitgangen zich hebben opgestapeld en je niets meer kunt zeggen omdat je ze niet kent.
- Let op de cursisten die te ambitieus zijn. Misschien zitten er in jouw groep cursisten die direct ingewikkelde woorden of zinsconstructies vragen omdat ze iets mooier willen zeggen. Je kunt het uiteraard vertellen, maar let erop dat het niet te ver gaat. Er is een grote kans dat die 'mooiere' versie extra grammatica vraagt die de cursisten nog niet kennen en nog niet aankunnen. Heeft het op dat punt meerwaarde voor de les? Het gaat vooral om communicatief zijn: met simpele woorden en zinsconstructies is het even goed.
- Let erop dat het tempo niet te hoog is, vooral als je een nieuw type werkwoordsvervoeging of een nieuwe naamval introduceert. Dit verschilt uiteraard per groep, maar vooral in het begin kan het (heel) langzaam gaan in elke groep. Begin niet met de volgende naamval tot de groep de vorige naamval(len) redelijk kent. Besteed er desnoods extra tijd aan. Er is niets mis met een langzamer tempo.

3.2 Aanwijzingen per hoofdstuk

3.2.1 Start (Het alfabet en de uitspraak)

- Het is verleidelijk om bij de uitspraak met een paar Poolse tongbrekers te beginnen. Daar staat het Pools bekend om en de tongbrekers zijn grappig. We raden toch aan om dat niet te doen met beginnende cursisten. Daar zijn een paar redenen voor. Ten eerste hoort een beginnende cursist geen verschil tussen klanken als *s/ś/sz, z/ź/ż, c/ć/cz* of *dz/dź/dż*. De hele zin hoort hij dus doorgaans als een lange ‘pszszzssssssssbsszzzztsssssssssgzzzzzzz’. De cursisten kunnen dan een beetje schrikken en denken dat de Poolse uitspraak helemaal niet te leren is. Ten tweede is een tongbreker alleen leuk als je de betekenis kent. Maar dan besteed je een deel van je les aan vertalen, wat op dat moment geen meerwaarde heeft. Beter is het aan het einde van de cursus een tongbreker te introduceren. Dan hebben de cursisten daar zeker meer plezier mee.
- Richt je vooral op de klanken die auditieve discriminatie nodig hebben: *s/ś/sz, z/ź/ż, c/ć/cz* of *dz/dź/dż*. Lees de woorden een paar keer voor aan de cursisten, laat ze de woorden herhalen en geef feedback op hun uitspraak tijdens de hele cursus.

3.2.2 Hoofdstuk 1 (Wie is dat? Wat is dat?)

- Een groot verschil tussen het Pools en het Nederlands is dat je in het Pools in sommige gevallen zinnen kan maken zonder werkwoord. Besteed daar aandacht aan als je de constructie ‘*to (jest/sq)*’ gaat bespreken.
- Leg er de nadruk op dat het genus-systeem in het Pools een veel grotere rol in de grammatica speelt dan in het Nederlands, waar geen genus-specifieke uitgangen zijn. Dit kan dus abstract voelen voor Nederlandstaligen. Als je de regel uitlegt, kun je de cursisten testen: wijs bijvoorbeeld naar een paar objecten in jullie leslokaal, schrijf de woorden voor de cursisten op en vraag aan ze welk geslacht het is. Vraag dan bij elk woord: ‘En waarom is het mannelijk/vrouwelijk/onzijdig?’
- Besteed aandacht aan hoe de uitgangen van de *adjectieven* worden uitgesproken. De uitgangen -e, -i en -y vragen ook oefeningen rond auditieve discriminatie. Voordat de cursisten zelf aan de slag gaan met hun oefening, kun je bijvoorbeeld tegen de groep zeggen dat jij een aantal woorden uit de tabel als eerste zal voorlezen en de hele groep moet naar het woord met de juiste uitgang wijzen.
- Benadruk dat de persoonlijke voornaamwoorden zoals *ik, jij, wij* en *jullie* vaak weggelaten worden. Hier kun je een link met het Nederlands maken: een weggelaten voornaamwoord komt in de meeste gevallen overeen met de gereduceerde Nederlandse vormen.
- Het werkt niet voor iedereen om zijn of haar eigen familie te beschrijven. Sommige cursisten voelen zich ongemakkelijk of ze durven geen negatieve dingen te vertellen. Je kunt dan gebruik maken van absurde foto’s van <https://awkwardfamilyphotos.com/>. In veel groepen zorgen deze foto’s voor veel vrolijke creativiteit :-). Je kunt een

aantal internationale woorden gebruiken. Geef bijvoorbeeld tien woorden waarvan de meeste of alle internationaal zijn, zoals:

optymista – pesymista (optymistyczny – pesymistyczny)

osoba: aktywny – ambitny – czarujący – inteligentny – kreatywny – lojalny –

ekscentryczny – energiczny – egoistyczny – punktualny – romantyczny – utalentowany

Je kunt onder andere de volgende instructies geven:

Bedenk hoe de familieleden heten en wie is wie, bijvoorbeeld *To jest Krystian.*

Krystian to ambitna i punktualna osoba. Ta pani to jego żona. Ma na imię Marina.

Bedenk details over dingen die ze bezitten, bijvoorbeeld hun auto of huis: *Ich dom jest duży i zielony.*

3.2.3 Hoofdstuk 2 (Hoi, hoe gaat het?)

- De cursisten krijgen in dit hoofdstuk de eerste werkwoordsvervoeging en ze maken een oefening met een paar werkwoorden. Boven de derde opdracht staan nog een paar werkwoorden. Hiermee kun je een paar losse vragen stellen, bijvoorbeeld ‘Wat is de derde persoon enkelvoud van *czekać*?’
- Je kunt elke cursist laten zeggen in welke stad hij/zij woont. Als de stadsnaam een naamvalsuitgang in het Pools krijgt, kun je de vorm opschrijven voor de cursist in kwestie.
- Voordat de cursisten zelf aan de slag gaan met de getallen, kun je voor jezelf een paar getallen opschrijven en ze voorlezen voor de hele groep. Noteren ze alles goed in cijfers?

3.2.4 Hoofdstuk 3 (Wat doe jij voor werk?)

- In dit hoofdstuk komt er een naamval (de *instrumentalis*) aan bod. Wijs naar het grammaticaoverzicht in het oefenboek en benadruk dat je de naamvallen per functie kunt leren.
- Laat de cursisten zelf proberen correcte *instrumentalis*vormen van hun beroep te vormen. Als ze een uitgang gebruiken die niet overeenkomt met het genus, wijs dan naar de genusfout en controleer of de cursisten zelf terug op de regel kunnen komen. Herhaal desnoods de regel.
- Als je vrouwelijke cursisten hebt, kun je ook gerust de vrouwelijke vormen van hun beroepen geven.
- Mocht je extra oefeningen willen voorbereiden als herhaling, dan kun je terugkomen op het reeds behandelde materiaal door middel van een ‘gescript’ gesprek, zoals het voorbeeld hierna.

Voorbeeld:

Jezelf voorstellen (herhaling + *instrumentalis*)

Vraag de ontbrekende informatie aan jouw medecursist. Voer met hem/haar een gesprek zoals het hieronder:

A: Cześć! Mam na imię [naam]. A ty?

B: A ja mam na imię [naam]. Miło mi.

A: Wzajemnie

B: Co słychać? Czy wszystko dobrze?

A: [hoe gaat het]. Dzięki. Gdzie mieszkasz?

B: W [woonplaats]. Jaki jest Twój zawód?

A: Jestem [beroep – *inst.*]. Czym się interesujesz?

B: Interesuję się [interesse – *inst.*].

Cursist 1

	Naam	Hoe gaat het?	Woonplaats	Beroep	Interesse
1	A: Jan (jij)	😊	–	architekt	–
	B: Piotr	–		–	
2	A: Monika		–		–
	B: Hania (jij)	–	Eindhoven	–	polityka
3	A: Bogdan (jij)	😊	–	adwokat	–
	B: Marcin	–		–	
4	A: Ela		–		–
	B: Marta (jij)	–	Delft	–	ekonomia
5	A: Paweł (jij)	😊		asystent	
	B: Robert	–		–	

Cursist 2

	Naam	Hoe gaat het?	Woonplaats	Beroep	Interesse
1	A: Jan		–		–
	B: Piotr (jij)	–	Arnhem	–	Grecja
2	A: Monika (jij)	😊	–	pilot	–
	B: Hania	–		–	
3	A: Bogdan		–		–
	B: Marcin (jij)	–	Alkmaar	–	język japoński
4	A: Ela (jij)	😊	–	fotograf	–
	B: Marta	–		–	
5	A: Paweł		–		–
	B: Robert (jij)	–	Groningen		teatr

Afhankelijk van de tijd die je eraan kunt besteden, kan het script uiteraard langer zijn zodat de cursisten alle gegevens aan elkaar kunnen vragen.

Tip: je kunt een aantal internationale woorden gebruiken. Het geeft voldoening als de cursist alvast iets begrijpt en op deze manier ‘ontlasten’ we de oefening een beetje, want de focus van de cursisten gaat in mindere mate naar de nieuwe woordenschat. Je kunt de rest van de gegevens invullen met andere internationale woorden, zoals *biologia*, *geografia*, *historia*, *chirurg*, *ambasador*, *gangster*, *aktor* enzovoort. ‘Gescripte’ gesprekken kunnen ook een leuke manier zijn om conventionele uitdrukkingen te introduceren, zoals ‘aangenaam’ of ‘insgelijks’.

- Bij de werkwoordoefeningen kun je weer een paar losse vragen stellen naar bepaalde enkelvouds- en meervoudsvormen.

3.2.5 Hoofdstuk 4 (Wat doe je graag?)

- Als je de taalfuncties rond voorkeuren bespreekt, kun je gerust aan de cursisten vragen wat ze kunnen of willen doen. Schrijf de woorden op en laat de cursist die het woord heeft gevraagd een zin maken (Het werkwoord ‘willen’ of ‘kunnen’ samen met de *infinities*). Dit kun je doen voordat jullie aan de slag gaan met opdracht 1.
- Je komt vrij ver door alleen uitdrukkingen met *infinities* te gebruiken: in veel uitdrukkingen hoeft de cursist de naamval niet aan te passen (ook niet bij de negatie) zoals in deze voorbeeldoefening:

Voorbeeld:

Werk in tweetallen. Jullie krijgen twee stapels kaartjes. De eerste stapel bevat de omstandigheden en de tweede stapel bevat activiteit. Pak een kaartje van elke stapel. Vertel wat je op die plaats of in die omstandigheid liever doet dan de activiteit die op je kaartje staat.

Gebruik:

[omstandigheid] *nie chcę* [activiteit op je kaartje]. *Wolę* [bedenk zelf een activiteit].

Omstandigheden:

na kempingu	w Eindhoven	w górach	w lesie	nad morzem
w domu	na plaży	w parku	na wsi	nad jeziorem
w Paryżu	w Amsterdamie	w Gdańsku		

Activiteiten:

iść do kina	iść do teatru	grać w piłkę	grać w szachy
żeglować	czytać	grać w tenisa	spacerować
spotkać się z rodziną	iść do restauracji	słuchać muzyki	biegać
pływać kajakiem	iść do muzeum	pływać	jeździć na rowerze
pracować	iść do sklepu	grillować	iść na piwo
grać w ping-ponga	malować	grać w karty	

- Als je de *accusatief* bespreekt, stel dan nog een paar controlevragen over de *instrumentalis* ('Dus de *accusatief* van dit woord is Wat zou de *instrumentalis* vorm van dit woord zijn?').
- Je kunt een korte taaldrill maken rond de *accusatief*: kies een paar woorden (een paar mannelijke, vrouwelijke en onzijdige woorden; haal ze niet door elkaar). De cursisten gaan zinnen afmaken. Je zegt: 'To jest kobieta. Widzę ...'. De cursisten maken de zin hardop af met een *accusatiefvorm*. Dit herhalen jullie voor alle woorden. Op deze manier kun je de uitgangen effectiever automatiseren.

3.2.6 Hoofdstuk 5 (Een gewone dag)

- Het klokkijken kan onwennig voelen omdat er in het Nederlands geen 24-uursindeling wordt gebruikt. Begin zelf een paar tijden op het bord te noteren en laat de cursisten in het Pools zeggen hoe laat het is.
- Bij opdracht 8, als de cursisten klaar zijn, kun je een paar losse vragen stellen aan verschillende cursisten, bijvoorbeeld 'X, hoe laat sta je op?', 'Y, hoe laat ontbijt je?'

3.2.7 Hoofdstuk 6 (Ik moet opschieten... Ik heb een afspraak.)

- Voor de les kun je aan een plek denken (bijvoorbeeld een restaurant of een winkel) in de stad waar je lessen Pools geeft. Tijdens de les kun je aan de cursisten vragen dat ze je in het Pools uitleggen hoe je daar moet komen.
- Tegen het einde van de les kun je aan de cursisten vragen hoe en hoe laat ze naar huis gaan. Vertel eerst zelf hoe jij naar huis gaat. Dan vertellen de cursisten over zichzelf. Ze moeten dan terugkomen op de *instrumentalis* (transportmiddelen) en eventueel de tijd geven voor bussen of treinen.
- Je kunt een korte taaldrill maken rond de *genitief*: kies een paar woorden die met locatie te maken hebben (een paar mannelijke, vrouwelijke en onzijdige woorden en haal ze niet door elkaar). De cursisten gaan zinnen afmaken. Je zegt: 'To jest szkoła. Idę do ...'. De cursisten maken de zin hardop af met een *genitiefvorm*. Dit herhalen jullie voor alle woorden.

- Een ander idee voor een taaldrill is een taaldrill rond negatie. Kies een paar voedselproducten en/of dranken. De cursisten gaan de zinnen afmaken. Je zegt: '*Chcę czekoladę. - A ja nie chcę ...*'. De cursisten maken de zin hardop af met een *genitief* vorm. Dit herhalen jullie voor alle woorden.

3.2.8 Hoofdstuk 7 (Ik ga boodschappen doen)

- Let erop dat het meervoud van de mannelijke zelfstandige naamwoorden die naar personen verwijzen, niet besproken wordt in dit hoofdstuk.
- Bij de uitleg over het meervoud kun je een paar objecten uit jullie leslokaal aanwijzen en aan de cursisten vragen of zij de meervoudsvormen geven. Controleer of de uitgangen met het geslacht kloppen en desnoods herhaal je de regels met de groep.
- Bij opdracht 3 kun je de cursisten een paar extra woorden geven en vragen of ze de correcte vormen van *jeden* en *dwa* geven.
- Je kunt weer een taaldrill maken rond winkelen en negatie. Kies een paar voedselproducten en/of dranken. De cursisten gaan de zinnen afmaken. Je zegt: '*Czy macie czekoladę? Nie mamy ...*'.
- Telwoorden. Voordat de cursisten zelf aan de slag gaan, schrijf je eerst een paar telwoorden van 200 tot 1999 voor jezelf op en lees ze voor aan de cursisten. Noteren ze de juiste getallen?
- Licht het woord (*po*)*proszę* toe. Zo'n constructie kan voor de Nederlanders kort en bot klinken, want in Nederland gebruiken mensen liever een (conditionele) vraag voor verzoeken. Voor de Poolse standaarden is (*po*)*proszę* beleefd genoeg.

3.2.9 Hoofdstuk 8 (Een lekkere maaltijd)

- Let op het verschil tussen *piec* (bakken) en *smażyć* (bakken, braden, frituren). Denk hardop met de hele groep aan een paar populaire producten, bijvoorbeeld eieren of omelet. Bespreek samen welk woord normaal gezien gebruikt wordt in het Nederlands en welk woord in het Pools.
- Je kunt een taaldrill maken rond de voedselproducten. Maak weer aparte categorieën voor mannelijke, vrouwelijke en onzijdige woorden in het enkelvoud en een aparte categorie voor het meervoud. De cursisten gaan de zinnen hardop afmaken. Je zegt: '*Ja myję pomidory. - A ja nie myję ...*'. Hier kan je ook andere werkwoorden gebruiken die bij de taalfuncties aan bod komen.
- Bereid je cursisten mentaal voor op de klankalternaties en vertel dat er nog meer van komen. Wijs naar het grammaticaoverzicht in het oefenboek waar ze een lijst met voorbeelden vinden. De cursisten moeten onthouden welke klanken veranderen en ook naar welke klanken.

3.2.10 Hoofdstuk 9 (Hoe ziet hij eruit?)

- Bij de oefeningen waar de cursisten meervoudsvormen maken moet je in het bijzonder op de klankalternaties letten. De alternerende klanken zijn vetgedrukt dus je kunt ze met de cursisten snel doorlopen voordat ze aan de slag gaan. Vraag hoe de klanken gaan veranderen: ‘De -e- in *palec* wordt dan ...’. Laat de cursisten jouw zin afmaken.
- Bij opdracht 2 kun je een paar bekende personen noemen en vragen stellen aan de cursisten over de lichaamsdelen, bijvoorbeeld. ‘*Jakie włosy ma Brad Pitt?*’.
- Bij opdracht 4 en 5 kun je aan de cursisten vragen dat ze de woorden even snel doorlopen en vertellen in welke woorden ze klankalternaties verwachten te vinden.

3.2.11 Hoofdstuk 10 (Een weekenduitstapje!)

- Let op de werkwoorden van beweging die in het Pools anders zijn dan in het Nederlands, waar je eigenlijk alleen een generiek ‘gaan’ hebt.
- Bij de taalfuncties rond plannen maken kan je een van de vier locaties kiezen en aan de cursisten vragen wat ze daar kunnen doen. Je schrijft de woorden op en de cursist die het woord heeft gevraagd, maakt daar een zin mee (met *żeby* of met *móc*).
- Begin bij klokkijken zelf een paar tijden op het bord te noteren en laat de cursisten in het Pools zeggen hoe laat het is. Deze keer moeten ze de 12-uursindeling gebruiken. Kom daarna nog terug op de 24-uursindeling en vraag aan de cursisten om dezelfde tijden nog een keer voor te lezen maar in de 24-uursindeling.

3.2.12 Hoofdstuk 11 (Ik zoek een appartement)

- Je kunt een echte advertentie kiezen (bijvoorbeeld van www.otodom.pl) en aan de cursisten vragen dat ze hun mening over dat appartement of huis geven. De basisbeschrijving kunnen ze wel aan met de woordenschat die ze in dit hoofdstuk krijgen.
- Let op de klankalternaties bij de *locatief*. Voordat de studenten aan de slag gaan met opdracht 6, kunnen jullie samen de mogelijke alternaties doorlopen.
- Je kunt een taaldrill maken rond de kamers in huis en/of andere plekken. Maak weer aparte categorieën voor mannelijke, vrouwelijke en onzijdige woorden en een aparte categorie voor het meervoud. De cursisten gaan de zinnen hardop afmaken. Je zegt: ‘*To jest pokój. - Ja jestem w ...*’.
- Bij de *preposities* kun je een paar objecten in jullie lokaal kiezen. Zeg de naam en voeg er een *prepositie* aan toe. Laat de cursisten de juiste vorm geven, bijvoorbeeld ‘*Okno - Obok ...?*’

3.2.13 Hoofdstuk 12 (Wat voor weer wordt het morgen?)

- Als je in je les de toegang tot internet en een scherm hebt, kun je echte weerkaarten gebruiken. De weerkaarten van www.weeronline.nl werken prima, omdat ze hele duidelijke symbolen gebruiken. De groep kan denken in welk land ze op dit moment zouden willen zijn en jullie kijken samen wat voor weer het daar wordt. Dit vertellen de cursisten in het Pools.
- Als je in de les de toegang tot internet en een scherm hebt, kunnen de cursisten ook het weerbericht presenteren. Doe deze activiteit na het lezen van de tekst van 12.2: dan is er een voorbeeld beschikbaar. Kies een weerkaart en laat de cursisten een weerbericht schrijven. Een paar cursisten kunnen vervolgens hun weerbericht presenteren aan de rest van de groep. Wie leest zijn of haar bericht het mooist voor? Het kan een leuke uitspraak oefening worden.
- Bij opdracht 8, als de studenten klaar zijn, kun je zelf een of twee zinsparen maken in de tegenwoordige tijd (bijvoorbeeld ‘*Sprzedam jabłka*’ en ‘*Sprzedaję jabłka*’) en aan de cursisten vragen om het betekenisverschil tussen die twee zinnen uit te leggen.
- Bekijk samen de werkwoordenlijsten van *imperfectieve* en *perfectieve* werkwoorden die de cursisten in het tekstboek kunnen vinden.

3.2.14 Hoofdstuk 13 (Bij de dokter)

- Beide gesprekken hebben een sterke culturele context. In Nederland wordt anders omgegaan met de griep: velen gaan niet direct naar de dokter, er worden niet zo veel medicijnen ingenomen als in Polen en in de Poolse apotheken krijg je veel meer niet-medische adviezen en producten dan in Nederland. Cursisten kunnen daarom commentaar op de teksten hebben, wat een mooie gelegenheid biedt de twee culturen te vergelijken.
- De verleden tijd kan in het begin heel onwennig voelen omdat je in het Pools, in tegenstelling tot het Nederlands, genus-specifieke uitgangen hebt. Begeleid de cursisten bij opdracht 6. Je kunt ze door alle stappen van het grammaticaschema leiden en de vervoeging op het bord uitschrijven, terwijl de cursisten in hun tekstboeken aan het werk zijn.
- Bij opdrachten 7 en 8 kun je eerst met de cursisten de werkwoorden doorlopen. Het zijn zes werkwoorden per oefening. Voordat ze aan de slag gaan, kun je samen met ze de mannelijke en vrouwelijke vormen van de eerste persoon enkelvoud maken.

3.2.15 Hoofdstuk 14 (Dat was lang geleden!)

- In dit hoofdstuk staat de verleden tijd centraal. De cursisten hebben waarschijnlijk nog tijd nodig om de vormen zelfstandig te kunnen maken. Assisteer ze met deze vormen. Bij opdracht 3 kun je bijvoorbeeld weer naar bepaalde vormen vragen, bijvoorbeeld ‘Wat is de vrouwelijke vorm van de tweede persoon enkelvoud van ...?’

- Je kunt de studenten aanmoedigen om voor deze les een oude foto mee te nemen (bijvoorbeeld toen ze klein waren of toen ze nog op school zaten). Ze kunnen dan aan de rest van de groep iets over de foto vertellen, bijvoorbeeld waar ze toen waren.

3.2.16 Hoofdstuk 15 (Het allerbeste!)

- Let erop dat feliciteren met iemands verjaardag in Polen op een andere manier gaat dan in Nederland; dit valt de Nederlanders vaak op. Besteed aandacht aan de Poolse vertaling van ‘Gefeliciteerd’ en leg uit wanneer je dat in Polen gebruikt.
- Bij de trappen van vergelijking kun je een paar *adjectieven* uit de eerste hoofdstukken kiezen en samen met de cursisten de *comparatief* en de *superlatief* maken voordat ze aan de slag gaan met de oefeningen.
- Blijf de cursisten assisteren met de vorming van de verleden tijd.

Bijlage

Antwoordmodel werkbladen

1 Werkblad ‘Feestdagen’

Oefening 1

1b, 2c, 3b, 4c, 5a, 6b

Oefening 2

1e, 2h, 3g, 4d, 5c, 6f, 7j, 8b, 9a, 10i

Oefening 3

A

1b, 2a, 3d of 3e, 4c of 4e, 5f, 6e, 7e, 8c of 8e, 9c of 9e

B

- 1 Gotuję barszcz z uszkami.
- 2 Ubieram choinkę.
- 3 Obchodzę Boże Narodzenie / Wigilię / sylwestra.
- 4 Pakuję prezenty.
- 5 Czekam na świętego Mikołaja / pierwszą gwiazdkę / prezenty / Wigilię / Boże Narodzenie / sylwestra.
- 6 Śpiewam kolędy.

Oefening 4

Een weetje: Naast een vast rijtje van gezondheid, geluk en vreugde, krijg je in Polen vaak wensen die te maken hebben bijvoorbeeld met jouw baan, jouw reisplannen of andere aspecten van je privéleven.

Dit zijn voorbeeldwensen.

Życzę wam powodzenia z waszymi ślubnymi planami (veel succes met jullie trouwplannen).

Życzę wam fajnej wakacyjnej podróży (een leuke vakantiereis) / udanych wakacyjnych podróży (geslaagde vakantiereisjes).

Życzę ci powodzenia w nowej pracy (veel succes met je nieuwe baan).

Oefening 5

Dit is een voorbeeldantwoord.

Gdzie jesteście?

Jesteśmy w Gdańsku.

Co robicie?

Mamy rezerwację w fajnej restauracji w centrum miasta. Idziemy tam na kolację.

Jemy pyszną rybę i pijemy dobre wino. Na rynku jest koncert i chcemy tam iść około dwudziestej trzeciej (23:00). O północy oglądamy fajerwerki (het vuurwerk), a potem idziemy do klubu, żeby tańczyć. Do hotelu wracamy o piątej rano (5:00).

2 Werkblad ‘Pasen’

Oefening 1

1b, 2c, 3a

Oefening 2

Een weetje: Naast een vast rijtje van gezondheid, geluk en vreugde, krijg je in Polen vaak wensen die te maken hebben bijvoorbeeld met jouw baan, jouw reisplannen of andere aspecten van je privéleven.

Dit zijn voorbeeldwensen.

Życzę ci dużej podwyżki (een grote salarisverhoging).

Życzę Wam udanej podróży do Japonii (een geslaagde reis naar Japan).

Oefening 3

1 jajko, 2 baranek, 3 wędlina lub kiełbasa, 4 ciasto, 5 chleb, 6 sól

Bijlage

Werkvormen en variaties voor het talenonderwijs

Er zijn veel goede redenen om de gegeven werkvorm in de cursus te laten voor wat hij is en een variant te zoeken die beter aansluit bij de lessituatie. Denk bijvoorbeeld aan grote of kleine groepen, drukke of (te) rustige groepen, veel of weinig tijd, grote of kleine niveauverschillen, jonge of oudere cursisten, enzovoort.

Spoko spoko bevat veel gevarieerde werkwoorden, maar hieronder kun je nog een aantal suggesties vinden, mocht de lessituatie nog meer variatie eisen. Bestaande opdrachten kunnen hiermee worden aangepast. De werkvormen kunnen ook als extra of als vervangende activiteit worden gebruikt.

De werkvormen zijn ingedeeld naar deelvaardigheid. De symbolen   geven aan of de werkvorm individueel, in duo's, in kleine groepjes of klassikaal gedaan kan worden.

De meeste oefeningen zijn zowel mondeling als schriftelijk uit te voeren.

1 Leesvaardigheid

1.1 Voorspellen en controleren

Deze variaties dienen als voorbereiding op leesoefeningen.

Skimmen

De cursisten bekijken gedurende korte tijd (een halve of hele minuut) een tekst en destilleren er zoveel mogelijk informatie uit.

Scannen

Cursisten zoeken naar specifieke informatie in een tekst, bijvoorbeeld naar namen of jaartallen, aan de hand van vragen of van een schema dat moet worden ingevuld.

1.2 Structureren

Het doel van deze werkvormen is het leren herkennen en begrijpen van de structuur en verhaallijn van een tekst.

Puzzelen

Cursisten krijgen een tekst die in stukken is geknipt en leggen de stukken in goede volgorde.

Samenvatting ordenen

Cursisten krijgen een verzameling losse zinnen die ze moeten ordenen. Zo ontstaat een samenvatting van de tekst.

Vertelronde

In een groepje leest iedere cursist een deel van de tekst. Daarna vertellen ze elkaar wat ze gelezen hebben.

1.3 Tekstbegrip

Oefeningen voor gedetailleerder tekstbegrip.

Woordbetekenis raden

Cursisten raden naar de betekenis van woorden door de context.

Gatenteksten invullen

De cursisten ontvangen de tekst met gaten. Ze maken uit de context op welk woord moet worden ingevuld.

Werken met een woordenboek

Cursisten zoeken onbekende woorden op in een woordenboek. Ze kunnen van een korte tekst alle onbekende woorden opzoeken tot ze de tekst woord voor woord begrijpen. Ze kunnen ook (bij een langere tekst) alleen de woorden opzoeken die ze nodig hebben om de strekking van de tekst te begrijpen.

Selectief informatie zoeken

Cursisten zoeken informatie in de tekst aan de hand van vragen.

Sms of telegram maken

Cursisten maken van de tekst een sms-bericht of een telegram door alle minder belangrijke informatie te verwijderen.

Vragen maken

Cursisten maken zelf vragen bij een tekst. Uiteraard kunnen de vragen ook uitgewisseld en beantwoord worden.

Waar/onwaar stellingen

De cursisten krijgen een paar stellingen waarvan ze moeten zeggen of die waar of niet waar zijn. Het kan ook dat de cursisten voor elkaar een paar stellingen maken.

2 Luistervaardigheid

2.1 Voorafgaand aan het luisteren

Met deze oefeningen trainen de cursisten om voorafgaand aan het luisteren zo veel mogelijk informatie over de tekst te verzamelen. Daarmee wordt het luisteren zelf makkelijker.

Voorspellen

De cursisten voorspellen aan de hand van de een afbeelding, een context, een introductietekst en/of de opdracht in het boek om wat voor luistertekst het gaat.

Voorspellen met transcriptie

De cursisten bekijken gedurende een korte tijd (bijvoorbeeld een halve minuut) de transcriptie van de luistertekst en halen er zoveel mogelijk informatie uit.

Voorspellen aan de hand van fragmenten

De docent onderbreekt de luistertekst een aantal keer en vraagt de cursisten te voorspellen hoe het verder gaat. De docent kan ook het begin weglaten en daarnaar vragen.

2.2 Oriënterend luisteren

Luisteren aan de hand van vragen

Cursisten luisteren voor de eerste keer naar een fragment aan de hand van specifieke vragen. Ze moeten bijvoorbeeld aankruisen welke onderwerpen er in de tekst voorkomen, noteren hoeveel personen aan het woord komen, of zoeken naar specifieke gegevens zoals namen of getallen.

Zoek de fout

De cursisten luisteren naar een tekst en lezen mee, bijvoorbeeld een songtekst. In de geschreven tekst zitten fouten, die de cursisten verbeteren tijdens het luisteren. Wanneer het gaat om oriënterend luisteren, moeten het grote betekenisfouten zijn.

2.3 Verstavaardigheid

Dictee

De docent leest een tekst voor en de cursisten schrijven hem op.

Afstrepen

De cursisten krijgen een lijst met woorden. Tijdens het luisteren strepen ze de woorden door als ze ze horen. Deze oefening wordt moeilijker als de woorden niet in goede volgorde staan.

Gatentekst

De cursisten luisteren en lezen mee. In de tekst zitten gaten waar ze invullen wat ze horen.

Kniptekst

De cursisten krijgen een transcriptie van de luistertekst in stukken geknipt. Tijdens het luisteren leggen ze de stukken in goede volgorde.

2.4 Begrijpend luisteren

Kniptekst, Gatentekst en Zoek de fout

Deze werkvormen kunnen ingezet worden voor begrijpend lezen als niet de hele tekst maar een samenvatting gebruikt wordt.

Luisteren en vragen beantwoorden

De cursisten luisteren twee keer naar de tekst. Na de eerste keer beantwoorden ze een aantal gesloten vragen (bijvoorbeeld waar/niet waar). Na de tweede keer beantwoorden ze een aantal open vragen.

Luisteren en navertellen

De cursisten luisteren naar de tekst en vertellen hem na.

Deze opdracht wordt makkelijker wanneer het luisteren wordt ondersteund met plaatjes, filmbeelden, mimiek (bij voorlezen) of door mee te lezen.

Afhankelijk van het niveau kan navertellen in het Nederlands of in het Pools gebeuren.

Luisteren en samenvatten

Als Luisteren en navertellen, maar dan schriftelijk: de cursisten schrijven een samenvatting.

3 Schrijfvaardigheid

3.1 Stap voor stap naar eigen tekstproductie

Met de volgende oefeningen werken de cursisten in stappen toe naar het schrijven van een eigen tekst in de doeltaal. Wanneer de oefeningen toegespitst worden op (informele) brieven, kan er uiteindelijk (via internet) een correspondentie op gang komen met mensen in het buitenland.

De oefeningen kunnen natuurlijk ook los ingezet worden.

Puzzelen

Cursisten krijgen een tekst die in stukken is geknipt en leggen de stukken in een logische volgorde.

Tekst aanpassen

Cursisten lezen een tekst en passen deze aan een andere (hun eigen?) situatie aan.

Tekst aanvullen

Cursisten lezen een incomplete tekst en vullen ontbrekende stukjes in.

Reactie schrijven

Cursisten lezen een tekst en schrijven vervolgens een reactie. Daarbij maken ze gebruik van de woorden en zinnen uit de gegeven tekst.

Punten uitwerken

Cursisten schrijven een tekst aan de hand van gegeven punten.

Brief aan medecursisten

Cursisten schrijven in tweetallen een tekst aan een ander tweetal. Daarna schrijven ze een reactie op elkaars tekst.

3.2 Andere schrijfoefeningen

Invuloefeningen

Cursisten oefenen het gebruik van grammaticale vormen door woorden of woordgroepen in te vullen. Bij voorkeur vormen de zinnen een samenhangend verhaal.

Twitter of sms

Cursisten oefenen het schrijven van een korte tekst in de vorm van een tweet of een sms-bericht. Uiteraard kunnen ze deze berichten ook versturen en op elkaar reageren.

4 Spreek- en gespreksvaardigheid

Kleine variaties

De cursisten lezen een dialoog waarin een aantal woorden of zinsdelen gemarkeerd zijn. Daarna oefenen ze de dialoog, waarbij ze de gemarkeerde woorden vervangen door andere.

Interview

De cursisten bereiden een interview voor aan de hand van gegevens op papier. De gegevens kunnen in een schema staan of verwerkt zijn in een leestekst. In het laatste geval bedenken de cursisten zelf de vragen. Het interview wordt vervolgens geoefend in de doeltaal.

Presenteren

De cursisten ontvangen afbeeldingen van bekende personen, bijvoorbeeld sporters, artiesten of politici. Bij elke afbeelding staan enkele kernwoorden in de doeltaal, zoals de naam, de woonplaats, het beroep en een persoonlijk kenmerk. Met behulp van deze kernwoorden stellen de cursisten de persoon op het plaatje voor aan hun medecursisten.

'Native speaker'

Een cursist speelt de rol van native speaker en is bijvoorbeeld ober, winkelbediende, dokter of agent. Deze cursist krijgt zijn/haar tekst helemaal uitgeschreven op papier en is daardoor in staat om mooie zinnen uit te spreken, boven het eigen productief niveau. De medecursist heeft de rol van toerist en probeert zo goed mogelijk te reageren op de tekst van de native speaker.

Zoek iemand die ...

Deze werkvorm is geschikt voor het oefenen van grammaticale structuren. De docent maakt kaartjes met opdrachten die beginnen met 'Zoek iemand die ...'. Wat voor iemand het moet zijn, hangt af van de structuur die geoefend moet worden. Is het bijvoorbeeld de voltooid tegenwoordige tijd, dan kunnen de opdrachten zijn: 'zoek iemand die afgelopen week uit eten is geweest' en 'zoek iemand die nooit een bloemetje voor zijn moeder heeft gekocht'.

De opdrachten worden uitgedeeld en de cursisten gaan op zoek. Ze stellen aan verschillende medecursisten een vraag ('Heb je wel eens ...?', 'Ben je deze week ... geweest?'). De medecursisten verwerken dezelfde constructie in hun antwoord.

Verplichte zinnen

Met deze oefening oefenen de cursisten onverwachte onderbrekingen in een dialoog, bijvoorbeeld het vragen om uitleg of herhaling. Een aantal zinnen als 'Sorry, kunt u dat herhalen?' worden van tevoren doorgenomen.

Daarna lezen twee cursisten een dialoog voor. Een van de cursisten verwerkt de verplichte zinnen in de dialoog, de ander moet erop reageren.

Andere mogelijke taalhandelingen zijn bijvoorbeeld: iemand onderbreken, het woord vragen of juist uit willen praten, of manieren om een (telefoon)gesprek abrupt af te breken.

Binnen- en buitencirkel

De docent bereidt een aantal meningsvragen voor over een alledaags en herkenbaar onderwerp.

De cursisten gaan in twee cirkels staan, een binnencirkel en een buitencirkel, met het gezicht naar elkaar toe. De cursisten in de buitencirkel krijgen een vraag van de docent en stellen deze aan degene tegenover zich. De cursisten in de binnencirkel geven antwoord en schuiven daarna één plek op. Zo komen er steeds nieuwe antwoorden.

Verhalen vertellen

De cursisten krijgen een leestekst. Ze krijgen een aantal minuten de gelegenheid om de tekst te bestuderen; daarbij mogen ze aantekeningen maken. Als de tijd is verstreken neemt de docent de teksten in. De cursisten vertellen uit hun hoofd en met behulp van hun aantekeningen wat ze gelezen hebben.

Steeds minder informatie

Met deze oefening werken de cursisten stap voor stap toe naar het vertellen van een verhaal in de doeltaal.

Stap 1

De cursisten krijgen een afbeelding te zien met daarbij een tekst. Ze lezen de tekst goed door.

Stap 2

De cursisten zien de afbeelding met dezelfde informatie, maar dan in telegramstijl. Er staan alleen hele werkwoorden in de tekst. Aan de hand hiervan reproduceren ze mondeling de tekst.

Stap 3

De cursisten zien de afbeelding met alleen de werkwoorden in de infinitief. Ze reproduceren de tekst.

Stap 4

De cursisten zien de afbeelding met enkele trefwoorden, zonder werkwoorden. Ze reproduceren de tekst.

Stap 5

De cursisten vertellen het verhaal bij de afbeelding, zonder enige hulptekst.

Voorbeeld:

- 1 Laura woont in Dordrecht. Haar moeder werkt in de bibliotheek.
- 2 Laura: wonen (Dordrecht), werken (moeder, bibliotheek)
- 3 Laura: wonen, werken
- 4 Laura: Dordrecht, moeder, bibliotheek.

(Simons, 2011)

Raad het plaatje

De docent laat een plaatje zien en vraagt de cursisten om er een setting bij te bedenken. Waar is dit, wie zie je, wat doen ze, enzovoort. Het gaat niet om feiten, de cursisten mogen fantaseren en kunnen het met elkaar oneens zijn.

Deze oefening kan worden uitgebreid door te beginnen met een klein stukje van de afbeelding en in stappen steeds meer te laten zien. De meningen moeten dan steeds worden bijgesteld (Simons, 2011).

Schrijven en spreken zijn productieve vaardigheden, voor beginners lastiger dan de receptieve vaardigheden lezen en luisteren. Daarom is het extra van belang erop te letten

- dat de oefeningen worden opgebouwd van gesloten naar open;
- dat de thema's herkenbaar en alledaags zijn.

Taalhandelingen die op het beginnersniveau aan bod komen zijn onder andere: groeten en afscheid nemen, zichzelf en anderen voorstellen, feliciteren, bedanken, zich verontschuldigen, iets accepteren of weigeren, om aandacht vragen, het woord nemen, om herhaling of uitleg vragen, gesprekken beginnen en eindigen.

5 Dictoglos

Dictoglos is een werkvorm waarbij de cursisten alle deelvaardigheden gebruiken. Een samenhangende, korte tekst (6 tot 20 regels) wordt in verschillende rondes voorgelezen of gelezen en de cursisten werken samen aan een reconstructie van de tekst.

Bij het voorlezen wordt er in de eerste ronde alleen geluisterd. In de tweede ronde maken de cursisten aantekeningen. Vervolgens reconstrueren de cursisten de tekst aan de hand van hun aantekeningen, waarbij ze overleggen en discussiëren. De tekst moet inhoudelijk en grammaticaal kloppen, maar hoeft niet letterlijk hetzelfde te zijn als de voorgelezen tekst.

Bij lezen gaan de cursisten actief met de tekst aan de slag: ze omcirkelen, markeren en onderstrepen. Op deze wijze proberen ze de tekst te onthouden. Daarna wordt de tekst ingenomen en reconstrueren ze in overleg de tekst.

Met deze werkvorm worden veel taalvaardigheden tegelijk getraind (Kuiken en Vedder, 2002).

6 Woordenschat

Woordspin

De docent zet een begrip op het bord en de cursisten bedenken woorden die erbij horen.

Omschrijvingen maken

Om een bepaalde verzameling woorden te herhalen: de docent verdeelt de woorden onder de cursisten. Zij maken bij elk woord een omschrijving in de doeltaal. De omschrijvingen worden voorgelezen en de medecursisten raden om welk woord het gaat.

Woorden indelen in categorieën

De cursisten verdelen woorden in groepen. Dit kan met behulp van kaartjes, maar ook door woorden over te schrijven in een tabel. De categorieën kunnen woordsoorten

aangeven (werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden), maar ook betekenissen (muziek, sport) of andere kenmerken (vroeger, nu).

Matchen

In de linkerkolom staan woorden, in de rechterkolom omschrijvingen. De cursist verbindt elk woord met de juiste omschrijving. Ook mogelijk met kaartjes.

In plaats van omschrijvingen kunnen in de rechterkolom ook vertalingen, antoniemen of plaatjes staan.

Woordkaarten maken

Cursisten maken kaartjes van de woorden die ze lastig vinden. Op de voorkant staat het woord, op de achterkant de omschrijving of vertaling. Door het maken zelf blijven de woorden al beter hangen, maar de kaartjes zijn vervolgens ook goed te gebruiken voor overhoren, in tweetallen of individueel (de cursist overhoort zichzelf).

Gatentekst

De cursisten krijgen een gatentekst waarin ze de nieuw geleerde woorden moeten invullen. Ze maken uit de context op welk woord het moet zijn.

Galgje

Een bekende, klassikale werkvorm die zeer activerend en motiverend werkt.

7 Aanbevolen literatuur en websites

- Coole, D. de & Valk, A. (2015) *Actief met taal – Didactische werkvormen voor het talenonderwijs*, 2e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/actief-met-taal-9789046904398>]
- Dönszelmann, S., Beuningen, C. van, Kaal, A., Graaff, R. de (red.) (2020) *Handboek vreemdetalendidactiek*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/handboek-vreemdetalendidactiek-9789046907641>]
- Keijzer, J., Verheggen, K. & Gils, D. van (2016) *Differentiëren in het talenonderwijs – Kleine ingrepen, grote effecten*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/differentieren-in-het-talenonderwijs-9789046905456>]
- Knaap, E. van der (2019) *Literatuur en film in het vreemdetalenonderwijs*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/literatuur-en-film-in-het-vreemdetalenonderwijs-9789046906774>]
- Kuiken, F. & Vedder, I. (2000) *Dictoglos – Samenwerkend leren in het tweede- en vreemde-taalonderwijs*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/dictoglos-9789062832156>]
- Kwakernaak, E. (2015) *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*, 2e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/didactiek-van-het-vreemdetalenonderwijs-9789046904404>]
- Madelska, L. & Warchoń-Schlottmann, A. (2018) *Odkrywamy język polski. Gramatyka dla uczących (się) języka polskiego*, 2e druk. Kraków: Prolog.
- Majewska-Tworek, A. & Majewska, A. (2014) Nauczanie wymowy polskiej jako obcej - teoria i praktyka. In: A. Dąbrowska, U. Dobesz (eds.), *40 lat wrocławskiej glottodydaktyki polonistycznej. Teoria i praktyka*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 277-290.
[https://www.researchgate.net/publication/338680984_Nauczanie_wymowy_polskiej_jako_obcej_-_teoria_i_praktyka]
- Mesie, M., Perry, G. & Pronk, M. (2019) *Taal in beeld. 45 taalgerichte werkvormen bij beeldmateriaal*. 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/unmute-9789046907757>]
- Mesie, M., Kammenga, A. (2020) *Unmute. Activerende didactiek voor de online taalles*. 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/unmute-9789046907757>]
- Mesie, M., Perry, G. & Rose, P. (2017) *Digitaal – Werkvormen voor het talenonderwijs*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/digitaal-9789046905517>]
- Minnema, L. (2018) *Woordenstroom*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/woordenstroom-9789046906088>]
- Olijhoek, V. & Valk, A. (2016) *Taalprikkel – Korte activiteiten voor elke taalles*, 1e druk. Coutinho
[<https://www.coutinho.nl/nl/taalprikkel-9789046905173>]

Oskam, S. (2013) *Praktische didactiek voor Engels in het basisonderwijs*, 6e druk. Coutinho. Ook leverbaar als E-book

[<https://www.coutinho.nl/nl/praktische-didactiek-voor-engels-in-het-basisonderwijs-9789046903520>]

Simons, Mathea (2011) Workshop Vereniging voor Levende Talen, gevolgd in Utrecht, november 2011.

[<https://studylibnl.com/doc/878485/werkvormen-en-varianties-voor-het-talenonderwijs>]

Staatsen, F. & Heebing, S. (2015) *Moderne vreemde talen in de onderbouw*, 5e druk. Coutinho

[<https://www.coutinho.nl/nl/moderne-vreemde-talen-in-de-onderbouw-9789046904107>]

Swan, O. (2002) *A Grammar of Contemporary Polish*. Bloomington: Slavica Publishers.

- <https://socrative.com/>
Website en app (Android en Apple). Vergelijkbaar met ‘de stemkastjes’ bij congressen en dergelijke: de docent maakt een vragenlijst (quiz), de cursisten sturen hun antwoord en de site genereert daar direct een overzicht van op het scherm. De werkvorm is interactiever te maken door de cursisten tegen elkaar te laten strijden. Vraagt goede voorbereiding en enige behendigheid van de docent. Alle leerlingen hebben een device nodig.
Voor alle talen (en andere vakken).
- <http://www.edwordle.net/>
Maakt een visuele voorstelling van frequentste woorden in een tekst.
Voor alle talen (en andere vakken).
- <https://quizlet.com/>
Je kunt als docent zelf quizen (toetsen en oefeningen) maken, maar er staat ook al veel materiaal klaar om te gebruiken. Zie bijvoorbeeld <https://quizlet.com/273990/italian-55essential-verbs-flash-cards> en <https://quizlet.com/3277502/body-parts-flash-cards/>
Voor alle talen (en andere vakken).
- <http://www.wrts.nl>
Eenvoudige maar goede tool om woordenschattrainingen mee te maken. De cursist kan uit verschillende versies kiezen. Je kunt de lijsten delen.
Werkt voor alle talen.
- <https://taalklas2punt0.blogspot.com/>
Een site met eindeloos veel tools voor docenten om hun lessen leuker, boeiender of motiverender te maken. Elke link heeft weer een doorklikmogelijkheid naar meer en meer. Werken met ICT moet wel een beetje je hobby zijn...
Voor alle talen.
- <http://www.bbc.com/languages>
Een schat aan materiaal! De ene taal wat uitgebreider dan de ander, maar er zitten juweeltjes tussen. Voor 33 talen.
- <https://www.acapela-group.com/demos/> (demo)
Typ een tekst en deze wordt omgezet in gesproken taal. De kwaliteit is niet slecht, de robotstemmen worden steeds beter. Gratis voor particulieren.
Voor Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Mandarijn, Nederlands, Noors, Pools, Portugees, Russisch, Spaans, Turks en Zweeds.

- <https://certyfikatpolski.pl/>

Deze website bevat informatie over de certificaatsexamens Pools als vreemde taal. Je vindt er ook voorbeeldtoetsen voor elk niveau.